

Porin kaupunkisuunnittelu
kaupunkisuunnittelu@pori.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 20.11.2020

Asia: Porin kaupungin poikkeamishakemus saunan rakentamiseksi Kirjurinluotoon

Porin kaupunkisuunnittelu on pyytänyt Satakunnan Museolta lausuntoa poikkeamishakemuksesta 300 m² suuruisen saunan rakentamiseksi Kirjurinluotoon, jokirannan läheisyyteen. Lausuntopyyntöön on liitetty hankeen sijainnin osoittava asemapiirros, sanallinen selostus, poikkeamishakemus sekä ajantasa-
asemakaavaote. Sanallisessa selostuksessa mainitaan ajatus myös laiturin toteuttamisesta saunan yhteyteen. Laiturin sijainti on saunan ohella osoitettu asemapiirroksessa.

Porin kaupungin tavoitteena on poikkeamisluvan myöntämisen jälkeen hakea hankkeelle yksityinen toteuttaja tarjouskilpailun avulla ja luoda julkis-yksityinen yhteistyöhanke (PPP). Tarjouskilpailussa on tarkoitus pyytää luonnossuunnitelmia saunarakennuksesta ja siihen liittyvän vuokra-alueen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Siinä tavoitellaan arkkitehtonisesti, maisemallisesti ja toiminnallisesti korkeatasoista kokonaisuutta, jonka toteuttamisesta käytäisiin jatkoneuvottelut kilpailun voittajan kanssa. Tarjouksia arvioimaan kaupunki perustaisi laaja-alaisen hankeryhmän. Kaupunki vuokraisi toimijalta saunapalveluita myös yleiseen käyttöön.

Alue, jonne uutta saunaa suunnitellaan, on monessa mielessä poikkeuksellisen arvokas. Kuten lausuntopyynnössä todetaankin, Kirjurinluoto on osa ehdotettua Kokemäenjokilaakson valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (<https://ym.fi/maisemakuuleminen>) sekä Kokemäenjoen luotojen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4070). Lisäksi alue rajautuu ja on suorassa näköyhteydessä Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön (http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1512). Maakunnallisessa Satakunnan rakennusperintö 2005 -kulttuuriympäristöselvityksessä Kirjurinluoto on historiallisena puistoalueena lisäksi osoitettu omana erillisenä kulttuuriympäristönään. Ehdotettu valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (vma-e) sekä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (kh1) on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (tullut voimaan 1.7.2019). Molempia koskee

sama suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Kirjurinluoto ja vastapäinen Kivi-Porin alue kuuluvat Porin kansalliseen kaupunkipuistoon, jonka ympäristöministeriö on 6.5.2002 perustanut alueen erityisten arvojen vaalimiseksi. Ympäristöministeriö on hyväksynyt Porin kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman 5.11.2008. Kaupunkipuisto on osoitettu Satakunnan kokonaismaakuntakaavassa (ympäristöministeriö vahvistanut 30.11.2011). Sitä koskevaan kp-merkintään liittyy suunnittelumääräys: *Alueen suunnittelussa on otettava huomioon puiston erityisominaisuudet perustamispäätöksen mukaisesti.*

Porin kantakaupungin yleiskaava (kaupunginvaltuusto 10.12.2007) toteaa Kirjurinluodon valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön arvot merkinnällä S-1 (Alue, jonka rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot tulee säilyttää kaupunkikuvassa. Kirjurinluodon kahvila on osoitettu erikseen suojeltavana rakennuksena.

Alueella, jonne saunaa nyt suunnitellaan, on voimassa varsin tuore, 12.4.2017 voimaan tullut asemakaava, nk. Monitoimitalon kaava, jolla on osoitettu Hanhiluodon puolelle paikka tuolloin suunnitteilla olleelle monitoimihallille. Kyseistä asemakaavaa ollaan parhaillaan Hanhiluodon puoleisilta osiltaan muuttamassa vaiheasemakaava-menettelyllä rakennusoikeuden lisäämiseksi ja vireillä olevan hotellihankkeen mahdollistamiseksi.

Voimassa olevassa asemakaavassa Kirjurinluodon puolelle osoitetaan rakennusoikeutta yhteensä 600 m²: 150 m² nykyisen pukukoppirakennuksen kohdalle, 150 m² nykyisen pienen rantakioskin kohdalle rannan tuntumaan sekä 300 m² Jyrki Kankaan aukion koillispuolelle. Saunaa suunnitellaan kaavassa virkistysalueeksi (V-1) osoitetulle alueelle, jota koskee määräys: *Virkistysalue Maiseman ja kaupunkikuvan kannalta tärkeä alue, joka tulee säilyttää pääosin koivuvaltaisena. Erikseen osoitetuille alueen osille saa rakentaa alueen käyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia, rakennelmia ja laitteita. Kaikissa*

toimenpiteissä tulee kiinnittää huomiota toimenpiteen sopeutumiseen Kokemäenjoen kulttuurimaisemaan.

Satakunnan Museon kannanotto

Satakunnan Museo katsoo, ettei haettua poikkeamislupaa tule myöntää, vaan nykyisestä kaavasta poikkeava rakentaminen tulee ratkaista asemakaavan muutoksella. Parhailtaan on vaiheasemakaavana vireillä Hanhiluodon asemakaavan muutos vain noin 300 metrin päässä ajatellulta saunan rakennuspaikalta. Saman aluekokonaisuuden muuttuneet tarpeet olisi hyvä käsitellä samassa asemakaavassa, eikä erillisissä menettelyissä. Alue, jolle poikkeamislupaa haetaan, on kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoiltaan poikkeuksellisen merkittävä. Vaikka suunnilleen samalle alueelle suunniteltiin vuosikymmeniä sitten konserttitalon rakentamista, on tilanne siitä vaiheesta peruuttamattomasti muuttunut viimeistään silloin, kun alueelle perustettiin kansallinen kaupunkipuisto Porin kaupungin hakemuksesta. Jo ennen sitä, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteydessä, alue määriteltiin osaksi valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Nykyisessä, vain 3,5 vuotta vanhassa asemakaavassa virkistysalueelle sijoitetut ja sitä käyttöä palvelevalle rakentamiselle tarkoitetut rakennuspaikat on tutkittu. Mikäli poikkeamislupa myönnettäisiin, olisi rakentaminen sen lisäksi edelleen mahdollista myös näillä asemakaavassa osoitetuilla rakennusaloilla eli alueen rakennusoikeus kasvaisi merkittävästi, eikä museo pidä sitä mahdollisena ilman maisema ja kansallisen kaupunkipuiston erityisten arvojen vaarantumista. Ajateltu saunarakennus olisi olennaisesti suurempi kuin rantamaisemassa tällä hetkellä näkyvät matalahko pukuhuonerakennus ja Kirjurinluodon vanha kahvilarakennus (kummankin rakennusalan rakennusoikeus asemakaavassa 150 m²). Saunarakennus tulisi toteutuessaan muovaamaan ympäristön käyttöä muutenkin. Hakemuksessa mainitaan laiturin ja asiasta käydyssä julkisessa keskustelussa on puhuttu myös kylpytynnyreistä. Uusi toiminta toisi mukanaan rakentamista, jota ei ole edes tarkoitus ratkaista tässä poikkeamisluvassa. Asemakaavassa ympäristön muutakin rakentamista voidaan tutkia poikkeamismenettelyä laajemmin.

Satakunnan Museo

Vs. museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Liisa Nummelin

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama
Satakuntaliitto/kirjaamo, Niina Uusi-Seppä, Susanna Roslöf
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä